BÍLÉ LÍMEČKY OHROŽENY

V loňském roce byly akciové trhy pod silným vlivem optimismu z vývoje umělé inteligence (AI) a predikce na přelomu roku hlásaly, že i v letošním roce bude hrát příběh AI silnou roli. Jen nebyla shoda, zda pozitivně, či negativně. V únoru jsme viděli ukázku té druhé varianty.

Sice zatím nemáme k dispozici obecnou umělou inteligenci, která by opravdu sama přemýšlela, ale „jen" úzce zaměřené generativní modely, na otřesy trhem to stačí. Současné modely umějí na základě učení na obrovském balíku dat generovat výstup v konkrétních úlohách na takové úrovni, že AI může nejen rychle zredukovat pracovní místa, ale někdy i tržby.

UMĚLÁ INTELIGENCE MŮŽE FIRMÁM VÝRAZNĚ ZVÝŠIT PRODUKTIVITU, PRO CELOU EKONOMIKU ALE MŮŽE PŘINÉST I NEPŘÍJEMNÁ PŘEKVAPENÍ.

Doposud se ekonomický zájem soustředil na to, jak AI zvýší efektivitu jednotlivých podniků. Příkladem je nedávno vydaná nová sada open-source pluginů od společnosti Anthropic pro jejich AI agenta Claude Cowork, jenž je schopný zpracovávat úkoly napříč právem, financemi, marketingem či zákaznickou podporou. Že dokáže současná AI skvěle pracovat s kódem, si také všichni uvědomovali; nicméně se očekávalo, že softwaroví giganti ji mohou hlavně využít k redukci zaměstnanců a získání vyšších marží. Ukazuje se však, že ani softwaroví giganti nemusí být ušetřeni.

V únoru jsme mohli sledovat propad akcií těchto gigantů poté, co si investoři uvědomili, že i tyto společnosti se mohou ocitnout mezi poraženými. Tuto hrozbu podporují komentáře zástupců AI scény. Např. generální ředitel evropského startupu Mistral AI nedávno prohlásil, že více než polovina současného podnikového softwaru by mohla být nahrazena pomocí AI.

Společnost Anthropic pak oznámila, že její nástroj dokáže modernizovat více než 50 let starý programovací jazyk Cobol, případně pomoci s migrací. Doposud taková akce byla možná jen za předpokladu zaplacení mnoha konzultantů, zejména z IBM, která měla fakticky znalostní monopol na tuto oblast. Pokusy o migraci bez takové podpory často končily jako odstrašující příklady. Na Cobolu by měla v USA stále běžet podstatná část finančního sektoru či státní správy a hovořilo se o tom, že pro IBM jsou takové konzultace zlatým dolem. Byl to typický příklad konkurenční výhody. A nyní se zdá, že během chvilky může zmizet. Netřeba dodávat, že akcie IBM během února spadly cca o čtvrtinu. V tuto chvíli se zdá, že vývoj AI může vedle redukce nákladů softwarových gigantů zredukovat i jejich zakázky.

NEPŘÍJEMNÉ MAKROEKONOMICKÉ DOPADY

V souvislosti s AI v únoru také silně rezonovala jedna zajímavá analýza Citrini Research. Ta varuje před otřesy na trhu práce a v ekonomice v následujících dvou letech. Podle Citrini Research pokrývají

kancelářské profese v USA asi polovinu zaměstnanosti a generují přibližně tři čtvrtiny spotřebitelských výdajů, které nelze označit za nezbytné. Redukce pracovních míst by sice vedla k růstu produktivity, avšak vyšší nezaměstnanost by vedla k omezení spotřebitelské poptávky a tím k prudkému ochlazení ekonomiky.

Ve svém scénáři poukazují na to, že velká část ekonomické produkce západních ekonomik je fakticky uspokojováním zbytných potřeb. Případný ekonomický šok by navíc mohl být umocněn roztočením propouštěcí spirály. Ta by fungovala přes následující vazbu: propouštění – snížení poptávky – snaha o optimalizaci prostřednictvím dalšího propouštění. To by mohlo jinak pozvolný proces urychlit do vývoje, který by pro ekonomiku představoval nárazový šok. Jednotlivě je AI zajímavým mikroekonomickým příběhem, jak zvýšit produktivitu konkrétního podniku, na makroekonomické úrovni však může i nepříjemně překvapit.

Za příklad lze uvést situaci v Číně, kde by rádi začali orientovat ekonomiku na domácí spotřebu, ale lidem chybějí zdroje na zbytné výdaje. Automatizace v Číně probíhá ve velkém stylu a společnosti tak nevytvářejí pracovní místa dostatečně rychle, protože zvládají vyprodukovat stále více s menším počtem pracovníků. Scénář, že situace v Číně je vlastně ekonomickým normálem a hrozí, že se do takové situace dostanou ekonomiky západních zemí, není příjemný.

Manuální pracovníci si procházejí důsledky automatizace již delší dobu a tentokrát by obětí měly být hlavně administrativní profese. Mezi dotčenými lidmi pravděpodobně nebude mnoho těch, kteří si mohou říci: „Nevadí, odstěhuji se zpátky na naši farmu." Navíc jako pracovní místa pro ty, kteří nebudou patřit mezi špičku oboru, mohou zbýt jen profese, do kterých se bílým límečkům nemusí chtít jít. Významná tedy bude i ochota přizpůsobit se.

CLA A VOJENSKÉ KONFLIKTY OPĚT NA SCÉNĚ

AI fobie nebyla jediným únorovým významným ekonomickým tématem, které rezonovalo ekonomickými médii. Za zmínku stojí např. i rozhodnutí Nejvyššího soudu v USA, které označilo dosavadní postup prezidenta Trumpa v oblasti cel za protiprávní. Pro již tak extrémně deficitní veřejné finance je to nemilá zpráva, protože znamená riziko vracení vybraných peněz. Ihned po oznámení rozhodnutí byla vyhlášena nová cla dle jiného předpisu, což však okamžitě vyvolalo riziko pozastavení doposud vyjednaných obchodních dohod. Zatím se zdá, že dohoda mezi USA a EU by měla nadále platit, avšak téma cel jistě nebylo letos zcela vyčerpáno.

Na samotném konci února však ostatní témata zastínila ještě jiná událost – útok Izraele a USA na Írán. V průběhu února probíhala jednání mezi USA a Íránem, do kterých alespoň veřejně někteří politici vkládali naděje, že mohly vojenskému konfliktu předejít. Dle zástupců USA však tato jednání nikam nevedla a v poslední únorový den začal vzdušný útok na vedení a vojenské kapacity Íránu ze strany Izraele a USA.

Neklid na Blízkém východě obvykle automaticky znamená růst cen ropy a plynu s ohledem na jejich těžbu v dané oblasti a dopravu přes úzké hrdlo v podobě Hormuzského průlivu, který na severu s Íránem sousedí. To není dobrá zpráva pro Evropu, kde zima značně zredukovala zásoby plynu a na dodávky přes moře po odstřižení se od plynovodů z Ruska spoléhá.

Zdroj: patria.cz + redakce; 2. 3. 2026